

Výhrada vo svedomí pri povinnom očkovaní

René Balák

Problematika povinného očkovania je v posledných desaťročiach vážnym bioetickým problémom, ktorý vzbudzuje kontroverzie v morálnej, medicínskej aj právnej rovine najmä u katolíckych rodičov. S tým súvisí aj otázka uplatnenia výhrady vo svedomí, ako aj adekvátne posúdenie dôvodov¹ kedy je možné uplatniť toto prirodzené právo človeka. Najzávažnejšie dôvody pre uplatnenie výhrady vo svedomí primárne sú vakcíny vyvinuté a vyrobené na základe desiatok umelých ukončení tehotenstva (potratov), sekundárne intoxikácia detí pomocou jedovatých adjuvantov a nežiaduce negatívne účinky vakcinácie. Ukazuje sa, že v teologickomorálnej rovine je nevyhnutné preskúmať dôvody, ktoré by oprávňovali človeka k uplatneniu výhrady vo svedomí. V rámci teologickomorálneho skúmania povinného očkovania je potrebné vziať do úvahy medicínske fakty o očkovaní (primárne v individuálnom a sekundárne v sociálnom rozmere) ako aj právnu rovinu problému, ktorá má vyjadrovať rešpekt voči ľudskej osobe a jej dôstojnosti vo vzťahu medzi jednotlivými členmi spoločnosti ako aj v rámci vzťahu medzi jednotlivcom a spoločnosťou². Niektoré východiská tejto teologickomorálnej reflexie sú predstavené len schematicky alebo len vo forme odvolania sa na príslušné dokumenty Magistéria, bez toho aby sa vysvetľoval ich konkrétny význam v prvej časti tejto reflexie.

1. Východiská a fundamenty v kontexte dnešnej situácie

Vychádzajúc z biblickej koncepcie aktu stvorenia človeka na Boží obraz³, ktorý možno považovať za teologický fundament ľudskej dôstojnosti, je práve biblický koncept uholným kameňom nedotknuteľnosti života ľudskej osoby v kontexte kresťanského personalizmu⁴. Fundamentom dôstojnosti je Imago Dei, ktorý je konštitutívnou a transcendentnou podstatou ľudskej prirodzenosti⁵. O ľudskej dôstojnosti možno uvažovať ako o reálnej kategórii určujúcej konanie človeka a vzťahu v spoločnosti iba za predpokladu, že je vlastná každej ľudskej bytosti výlučne na základe jej príslušnosti k ľudskému druhu, a to od počiatku jej existencie.⁶ V podstate sa jedná o ontologický a antropologický pohľad na človeka v bioetickej sfére⁷, ktorý je dôležitým východiskom pre morálnu reflexiu o výhrade vo svedomí v povinnom očkovaní. V teologickej rovine nemožno opomenúť dokumenty

¹ Táto štúdia chce iniciovať intenzívnejšiu teologickomorálnu diskusiu o tomto závažnom bioetickom probléme. Schematicky sa prezentujú niektoré medicínske fakty, ktoré sú podľa autora závažným dôvodom odmietnuť povinnú vakcináciu.

² Potrebné základné informácie o diskusii k danému problému možno získať najmä z článkov: T. Tomljenovic. *The vaccination policy and the Code of Practice of Joint Committee on Vaccination and Immunisation (JVCI): are they at odds?* In: *BSM March 2011 The Health Hazards of Disease Prevention.*, D.L. Vinedge. *Aborted Fetal Cell Line Vaccines And The Catholic Family A Moral and Historical Perspective. Original Appeal Filed With The National Catholic Bioethics Center And The US Conference of Catholic Bishops.* October 2005, R. Leiva. *A Brief History of Human Diploid Cell Strains.* In: *The National Catholic Bioethics Quarterly* Autumn 2006 s. 443 - 451.

³ Por. Gn 1, 26.

⁴ Por. J. Wróbel. *Človek i medycyna. Teologicznomoralne podstawy ingerencji medycznych.* Kraków 1999 s. 33 – 67.

⁵ Toto schematické konštatovanie je širšie vysvetlené v piatej kapitole publikácie *Mysterium vitae – Život človeka v rukách človeka.* Kraków 2012 ss. 99 – 111.

⁶ Por. E. Schockenhoff. *O nebezpečí antropologických kroku zpět.* In: *Bioetika nová zýváva pro politiku a společnost.* Praha 2002 s. 7.

Magistéria v ich špecifickosti a vzájomnej spojitosti, utvárajúc tak komplex kresťanského, špecificky katolíckeho posolstva o človeku v rôznych dimenziách jeho existencie⁸.

V súvislosti s povinným očkovaním si práve ľudská dôstojnosť vyžaduje, aby rodičia vyjadrili slobodný, dobrovoľný a informovaný súhlas s týmto legislatívne nanúteným úkonom. Teda v rámci problematiky povinnej vakcinácie je v praxi vážnym medicínskym, etickým ale i právnym problémom slobodný informovaný súhlas⁹, keďže pediatri zriedkavo poučia rodičov adekvátnym spôsobom ktorý predpisuje zákon. Odborné a kompetentné poskytnutie informácie o povinnej vakcinácii dieťaťa musí obsahovať kompletnú pravdu o podstate daného zdravotného zásahu do organizmu ako aj o zložení vakcíny či rizikách spojených s vakcináciou v podobe nežiadúcich negatívnych účinkov. O týchto negatívnych účinkoch informuje príbalový leták každej vakcíny. Tu je potrebné poukázať na fakt, že zlé účinky, ak sú čo i len predvídané, tak človek nesie za ne zodpovednosť. Lebo zlu sa treba taxatívne (záväzne) vyhnúť, preto človek má morálnu povinnosť zabrániť zlým účinkom tak, že skutok nevykoná¹⁰.

Poučenie nesmie byť prezentované spôsobom, ktorý by vyvolával domnelý či reálny nátlak na slobodu rozhodovania rodičov dieťaťa, čím by sa parciálne alebo totálne takto získaný súhlas nedal považovať za slobodný a zodpovedný akt. Pediater je povinný bez vyzvania pravdivo a úplne informovať pacienta o zložení vakcíny, o možných rizikách a konzekvenciách medicínskeho charakteru pre zdravie pacienta, ako aj o možnosti alternatívneho postupu. S tým súvisí aj otázka účinnosti vakcín, ktorá bola často spochybnená v niektorých prípadoch vedeckými dôkazmi, ktoré inšpirujú k otázke, či riziká a negatívne účinky¹¹ spojené s vakcináciou sú vôbec proporcionálne k dobru, ktoré sa deklaruje ako cieľ vakcinácie? Poučenie o rizikách, vedľajších negatívnych účinkoch a o možných dlhodobých dopadoch na zdravie človeka a najmä detského pacienta je z etického zorného uhla nevyhnutné.

Ak rodič dieťaťa nie je poučený lekárom takýmto spôsobom, tak tým sa porušujú nielen jeho základné ľudské práva, či platná legislatíva zaväzujúca lekára k dôkladnému informovaniu ale narušuje sa najmä ľudská dôstojnosť v kontexte nenarušiteľnosti

⁷ Por. R. Lucas Lucas. *Antropologia e problemi bioetici*. San Paolo Edizioni. 2001. Dôležitosť a univerzálnosť antropologického pohľadu sa ukazuje pri riešení všetkých bioetických problémov (pre túto reflexiu je parciálne využiteľná najmä 4.a 5. kapitola), keďže sa poukazuje na ontologickú nemeniteľnosť statusu nevinného ľudského života, ktorý nemožno použiť ako prostriedok na dosiahnutie cieľa, lebo je nedotknuteľný, posvätný, majúci transcendentnú finalitu a disponovať môže ním len Boh . Por. Gn 2,7, Mudr 2, 23, Ps 103,14,Mudr 1, 13 – 14, Dt 32,39.

⁸ Por. Ján Pavol II. *Redemptor hominis* (antropológia), *Veritatis splendor* (pravda a morálnosť ľudského skutku), *Fides et ratio* (komplementarita poznania v prirodzenej a transcendentnej rovine) a najmä *Evangelium vitae* (posvätnosť a nedotknuteľnosť ľudského života). Opierajúc sa o učenie týchto dokumentov pápežského Magistéria možno správne aplikovať špeciálne dokumenty Akadémie Pro Vita *Dichiarazione: Riflessioni morali circa i vaccini preparati a partire da cellule provenienti da feti umani abortiti*. Roma 2005 a Kongregácie pre náuku viery *Dignitas Personae* Roma 2008 (nr.34 a 35) na problematiku povinného očkovania. Učenie Magistéria takto inšpiruje teologickomorálny postoj autora k povinnej vakcinácii, avšak teologická a etická analýza problematiky vo svetle týchto dokumentov nie je primárnym predmetom tejto reflexie.

⁹ Por. Pontifical Council for Health Care Workers. *Charter for Health Care Workers*. nr. 72 – 74.

¹⁰ Por. A. Günthör. *Morálna teológia. 1/b. Všeobecná morálna teológia*. Rím 1989 s.72. (pozn. pôvodný titul: *Chiamata e risposta. Una nuova teologia morale. Vol. I:Morale generale*. Alba 1974.)

¹¹ Napríklad thimerosal, ako jedovatá zložka mnohých vakcín, má závažné negatívne konzekvencie na zdravotný stav, čo bolo už neraz vedecky dokázané. Por. napr. A. Khan – Z.L. Sulkowski - T. Chen et al. *Sex-dependent Changes in cerebellar thyroid Hormone-dependent Gene Expression following perinatal Exposure to Thimerosal in Rats*. In: *Journal of Physiology and Pharmacology*. 63:2012 nr.3 s. 277-283, H.A. Young – D. A. Geier – M.R. Geier. *Thimerosal exposure in infants and neurodevelopmental disorders: An assessment of computerized medical records in the Vaccine Safety Datalink*. In: *Journal of the Neurological Sciences*. April 2008 doi.10.1016/j.jns.2008.04.002.

(nedotknuteľnosti) a integrity ľudskej osoby. Z tohto dôvodu je možné považovať takýto postup pediatra za adekvátny dôvod pre rodičov aby vyjadrili výhradu vo svedomí. Totiž človek nemôže vo svedomí súhlasiť so zdravotníckym úkonom, ktorého účinky adekvátne nepozná, pričom tento úkon ani nemá terapeutický charakter ale len preventívny. Dôvody na neudelenie informovaného súhlasu a na vyjadrenie výhrady vo svedomí môžu byť prioritne aj náboženského a etického charakteru¹², čiže ide aj o náboženskú slobodu a slobodu svedomia, keď človek odmieta to, čo je v prípade niektorých používaných a súčasne zákonom nanútených vakcín v mnohých krajinách¹³, veľkým morálnym zlom.

Sekundárne sú to aj medicínske dôvody (negatívne účinky závažného charakteru¹⁴) a právne dôvody, pre ktoré môže človek odmietnuť vakcinačný program, keďže tento program, na základe medicínskych faktov, predstavuje veľké morálne zlo a neproporciálne zdravotné riziko pre zdravie dieťaťa ale i dospelého človeka. K tomuto zodpovednému postojú môžu pediatri či rodičia dospieť najmä po systematickom štúdiu etických, medicínskych aj právnych aspektov bioetiky ako aj vedeckých medicínskych faktov spojených s vakcináciou, uvedomujúc si svoju morálnu zodpovednosť pre Bohom a pred ľuďmi, za svoje zdravie a život, ako aj za zdravie a život osôb (detí), ktoré sú mu zverené ako dar.

Vychádzajúc z toho, že štát je tu pre dobro človeka, a vychádzajúc z prirodzeného primátu ľudskej osoby pred spoločnosťou (čiže aj pred štátom), je osoba pacienta vždy dôležitejšia ako samotná spoločnosť či štát a jeho legislatíva¹⁵. Z týchto skutočností vyplýva, že do problematiky povinného očkovania vstupujú, okrem všeobecných etických

¹² Por. napr. biblický príkaz Nezabiješ! (Ex 20 – 2 – 17) ako aj učenie pápeža Jána Pavla II v encyklike *Evangelium vitae* (najmä body 57 – 63), Pápežská Akadémia Pro Vita. *Dichiarazione: Riflessioni morali circa i vaccini preparati a partire da cellule provenienti da fœti umani abortiti*. Roma 2005, Kongregácia pre náuku viery. *Dignitas Personae* Rím 2008. Ak ide o vakcíny vyvinuté a vyrobené na základe desiatok potravín je evidentné že z hľadiska viery a etiky má človek právo aj morálnu povinnosť odmietnuť aplikáciu takýchto vakcín. Možno konštatovať, že používaním takýchto vakcín veriaci človek uráža Boha, keďže Boží zákon je najvyššou normou skutkov, myšlienok, túžob, slov, teda všetko čím človek je, je subjektom domény Božieho zákona, a tento zákon je normou pre reflexiu svedomia každého ľudskeho subjektu. Preto človekovi nikdy nie je dovolené konať v rozpore so svojím svedomím, lebo to, čo človek vykoná v rozpore so svedomím, vedie k zatrateniu.

¹³ Varivax, Poliovax, Vivaxim, G-CSF, MMR, Priorix, Meruvax II, ProQuad/MMR-V, Avaxim, Epaxal, DT PolAds, Varilrix, Zostavax, Pentacel, Imovax, Quadracel, Pulmozyme, Vaqta, Havrix, Twinrix, MR Vax, Eolarix, Biavax II, Enbrel, Acambis 1000. Viaceré z týchto vakcín môžu byť v rôznych štátoch sveta predávané pod iným obchodným názvom. Na Slovensku sa používajú tieto neetické vakcíny: MMR VaxPro, Vaqta 50U, Avaxim, MMR II, Havrix, Priorix, Priorix – Tetra. Avšak všetky spomenuté vakcíny sú vyvinuté a vyrobené z bunkových línií (WI-26 VA4, Hamster, WI38, HEK – 293, MRC – 5, RA – 273) pochádzajúcich z potratených ľudských plodov. Podľa výrobcov DNA z týchto potratených ľudských plodov je prítomná aj vo vakcínach. Výrobcovia pokračujú v tejto praxi aj naďalej čoho dôkazom je aj bunková kultúra IMR-90 vyvinutá v Coriell Institute for Medical Research ako aj PER.C6 vyvinutá vo firme Crucell v Holandsku.

¹⁴ Por. napr. N. Agmon-Levin - G.R.V. Hughes - Y. Shoenfeld. *The spectrum of ASIA: 'Autoimmune (Auto-inflammatory) Syndrome induced by Adjuvants'*. In: *Lupus* 21:2012, s. 118–120, L. Tomljenovic – C.A. Shaw: *Aluminium vaccine adjuvants: are they safe?* In: *Curr Med Chem.* 18 (17):2011s. 2630-7, R. J. Mitkus - M. A. Hess - S. L. Schwartz. *Pharmacokinetic modeling as an approach to assessing the safety of residual formaldehyde in infant vaccines*. In: *Vaccine* Vol. 31, Issue 25, (2013), ss. 2738–2743, R.L. Blaylock: *The danger of excessive vaccination during brain development: The case for a link to autism spectrum disorders (ASD)*. In: *Medical Veritas* 5:2008 s.1727 – 1741, H.V. Ratajczak. *Theoretical aspects of autism: Causes—A review*. In: *Journal of Immunotoxicology* 8 (1): 2011, s.68–79. Na základe výskumov vedci kladú nové otázky ohľadne negatívnych účinkov vakcín, obsahujúcich hliníkové adjuvanty. D.Ayoub. *Aluminium, vaccines and autism:déja vu!* In: *National Autism Association Annual Conference*, Atlanta 2007 (november), L. Tomljenovic - C.A.Shaw. *Do aluminium vaccine adjuvants contribute to the rising prevalence of autism?* In: *Journal Inorganic Biochemistry.* 105:2011, s. 1489 – 1499. Dôkazy o neurotoxickosti a škodlivosti hliníkových adjuvantov pre mozog a nervovú sústavu sú nespochybniteľné. Por. Z. Khan et al. *Slow CCL2-dependent translocation of biopersistent particles from muscle to brain*. In: *BMC Medicine* 2013, (April)11:99, PMID: 23557144.

¹⁵ Ateistické či materialistické koncepcie etiky a filozofie vždy popierali prirodzený primát ľudskej osoby pred spoločnosťou a štátom, čím spôsobovali deštrukciu pravdivého ponímania tohto vzťahu. Ale práve ľudská osoba je tým subjektom, ktorý si kreuje a zakladá spoločnosť alebo štát s cieľom, aby mu slúžili v tých oblastiach ľudskeho života, v ktorých človek ako jednotlivec, si nevie zabezpečiť určité dobro, ktoré mu prirodzene prináležia z dôvodu, že je človekom. Čiže už z hľadiska samotnej genézy spoločnosti a štátu má osoba človeka primát pred spoločnosťou.

a špeciálnych bioetických princípov aj sociálnoetické princípy solidarity a subsidiarity ako aj dôležitý aspekt, totiž rešpektovanie slobody svedomia každého pacienta a teda aj rodičov detí. Je adekvátne sa odvolať i na rôzne medzinárodné dokumenty (deklarácie, dohovory), ktoré sú pre vzťah pacient a štát relevantné z právneho hľadiska¹⁶, hoci právne hľadisko nie je najdôležitejšie.

Isteže tá spoločnosť či ten štát, ktorý neuznáva výhradu svedomia rodičov sa automaticky stáva totalitným, keďže popiera jeden z konštitutívnych elementov ľudskej prirodzenosti a ľudskej dôstojnosti, ktorým je sloboda ľudskej osoby, čiže sloboda jej svedomia a náboženská sloboda. V konkrétnom vyjadrení ide o ten aspekt ľudskej slobody, ktorý sa navonok prejavuje ako prirodzené a nikým neobmedziteľné právo rodičov v rámci povinnej vakcinácie konať podľa svojho svedomia, čiže konať v súlade so svojim svedomím a presvedčením vyplývajúcim z náboženského¹⁷, filozofického či svetonázorového fundamentu danej ľudskej osoby. Iba totalitný štát nerešpektuje fakt, že jeho občan (lekár či rodič) môže kedykoľvek slobodne a zodpovedne využiť výhradu svedomia, a že predsa ktokoľvek si môže slobodne a zodpovedne vybrať, aby sa nemusel nezúčastniť na konaní, ktoré predstavuje zničenie sveta ľudskej dôstojnosti, či ľudskej slobody (ktorá je najvznešenejším darom Boha) alebo zničením ľudského života či zdravia pacienta.

Ten rodič dieťaťa (chápaného ako pacient), ktorý využije výhradu svedomia z oprávnených dôvodov, ten má byť bezpodmienečne chránený nielen od trestných postihov, ale aj od akejkol'vek právnej, disciplinárnej či ekonomickej škody¹⁸, ktorá by mu bola spôsobená nejakým legislatívnym predpisom, z ktorého vyplýva nejaká penalizácia, odnášajúca takéto konzekvencie pre osobu lekára či pacienta. Ak sú rodičia považovaní za vinných v právnej rovine a penalizovaní vo forme finančnej pokuty za svoje náboženské a etické postoje v rámci povinnej vakcinácie, (kde odmietajú vakcináciu z dôvodu uplatnenia výhrady vo svedomí, keďže si uvedomujú konkrétne a závažné zdravotné riziká v podobe nežiadúcich účinkov vakcinácie, alebo z náboženských a etických dôvodov, vzhľadom na spôsob vývoja a výroby niektorých vakcín), tak v tom prípade je štát totalitnou inštitúciou, ktorá legislatívne nastoľuje stav bezprávia¹⁹.

Spoločnosť a štát má vždy bezpodmienečne rešpektovať náboženskú slobodu človeka ako aj slobodu jeho svedomia, pričom nerešpektovanie tohto princípu je vážnym nebezpečenstvom pre existenciu samotnej spoločnosti a človeka. Lebo morálny charakter demokratickej spoločnosti nie je automaticky prítomný v nej samej ale vždy závisí od zhody tejto spoločnosti s morálnym zákonom, ktorému sa musí podriaďovať ako každá iná ľudská činnosť²⁰.

2. Náboženská sloboda - sloboda svedomia - výhrada vo svedomí a štát

¹⁶ Por. UNESCO: *Universal Declaration on Bioethics and Human Rights*, OSN: *Všeobecná deklarácia ľudských práv, Dohovor o biomedicíne a právach pacienta, Európsky dohovor o ľudských právach* z roku 1950, Základná zmluva medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou (čl. 7, platí len na teritóriu, ktorého sa zmluva týka) a iné.

¹⁷ Tu je vhodné poukázať na obsah dokumentu *Dignitatis humanae*, ktorý je jasným posolstvom o imanentnej väzbe medzi dôstojnosťou ľudskej osoby a jej náboženskou slobodou, prakticky vyjadrenou v slobode svedomia.

¹⁸ Por. EV. nr. 69, 73 a najmä 74. V týchto bodoch encykliky je vysvetlený všeobecne univerzálny kontext bioetickej podstaty kontroverznej dilemy a niektoré všeobecné platné aspekty problematiky, ktoré majú zásadný vplyv na autorove stanoviská v tejto reflexii.

¹⁹ Bez ohľadu na skutočnosť, či sa toto právo na výhradu vo svedomí nachádza alebo nenachádza v ústavách celého sveta a štát ho musí rešpektovať bez akéhokoli'vek vyhrážania sa či nátlaku alebo diskriminácie.

²⁰ Por. EV nr. 70.

Náboženská sloboda a sloboda svedomia či sloboda náboženského vierovyznania sú neodlučiteľnou súčasťou koncepcie základných ľudských práv, ktoré tvoria principiálne východiská usporiadania medziľudských vzťahov v spoločnosti. V dnešnej dobe ústava každého štátu ako aj medzinárodné právne normy, predpisy, etické kódexy a biomedicínske dohovory (či už o právach pacienta alebo všeobecného charakteru) až príliš často deklarujú (opakovane a unisono) rešpektovanie slobody myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery a na druhej strane pomocou právneho pozitivizmu relativizujú deklarovanú slobodu človeka pomocou sekundárnych obmedzení, kedy túto slobodu možno vraj legislatívne obmedziť či odobrať hociktorému subjektu, ak sa splnia zákonom stanovené podmienky.

Ignoruje sa skutočnosť, že všetky Bohom darované osobné slobody vzájomne súvisia ako spojené nádoby, kde nemôžu jedna bez druhej existovať (sloboda svedomia, sloboda náboženstva, sloboda prejavu, sloboda svedomia či náboženská sloboda). Výhrada vo svedomí a jej legislatívna implementácia do právneho systému o povinnej vakcinácii by mala chrániť vo vymedzených oblastiach každého rodiča či detského pacienta, rešpektujúc jeho náboženské vyznanie a z neho vyplývajúce morálne postoje, či sociálny status alebo svetonázor. Je nevyhnutné odstrániť permanentné útoky niektorých lekárov či štátu v oblasti povinnej vakcinácie a rešpektovať výhradu vo svedomí tým, že sa adekvátne v legislatíve sprecizujú oblasti, kde sa uplatnenie výhrady vo svedomí považuje z hľadiska etiky a jej princípov²¹ za prirodzené a neobmedziteľné.

V duchu právneho pozitivizmu sa aj v zdravotníckom práve často kreuje mýtus, že individuálne uplatňovanie výhrady svedomia nie je neodňateľným a neobmedziteľným základným ľudským právom každej ľudskej osoby. Vytvára sa falzifikovaný koncept, že uplatnenie výhrady svedomia sa automaticky dostáva do konfliktu s inými ľudskými právami tretích subjektov. Ideologicky sa tvrdí, že musí byť upravené tak, aby uplatňovanie výhrady svedomia neohrozovalo základné individuálne ľudské práva a slobody iných osôb²². Čiže sugestívne sa tvrdí, že právo na uplatnenie výhrady svedomia (ako jedno zo základných ľudských práv, a tým implicitne všetky základné ľudské práva), môže byť v rámci jeho individuálnej realizácie popretím základných ľudských práv iných osôb. To by znamenalo, že ak chce vo svojom svedomí človek žiť v bytostnom súlade so svojou prirodzenosťou a dôstojnosťou (ktoré sú fundamentom základných ľudských práv), tak tým automaticky popiera a ničí individuálnu dôstojnosť iného človeka.

Tento kardinálny omyl vyplýva z nepochopenia ontologickej a antropologickej podstaty základných ľudských práv (najmä ich transcendentného rozmeru a pôvodu) ako aj z marxistického kolektivistického chápania týchto práv, ktoré sú zo svojej individuálnej a nie skupinového charakteru – vťahujú sa na osobu a nie na skupinu. Prirodzené hranice základných ľudských práv (čiže i práva na výhradu vo svedomí) sú dané ľudskou prirodzenosťou a dôstojnosťou, ktoré sú obrazom Stvoriteľa v človeku. Právo na výhradu vo svedomí sa zo svojej podstaty viaže na osobu – na individuálneho a konkrétneho človeka, lebo vzhľadom na jeho recipročný vzťah voči iným ľuďom, ho chráni pred zničením ľudskej dôstojnosti zo strany tretích subjektov.

²¹ Morálne princípy prirodzene stoja nad legislatívnou normou, čo sa týka ich validity či morálnej záväznosti vo svedomí.

²² Por. E.U. Network of Independent Experts on Fundamental Rights: *The right to conscientious objection and the conclusion by EU member states of concordats with the Holy See*. CFR-CDF. Opinion 4-2005, Brussels, 2005.

V súvislosti s povinnou vakcináciou je potrebné poukázať na všeobecne rozšírený omyl, že základné ľudské práva v oblasti zdravotníctva udeľuje človekovi absolutizovaná spoločnosť či štát vo forme ich legislatívneho zakotvenia v deklaráciách a ústavách či v zdravotníckom práve. Vytvára sa falzifikovaný názor, že spoločnosť a štát (chápané často ako pozemský garant práv) má právo ich obmedzovať alebo úplne odnímať komukoľvek, ak sa splnia pozitívnym zákonným predpisom stanovené podmienky. Avšak základné ľudské práva, ako vyjadrenie ľudskej dôstojnosti v interpersonálnych vzťahoch človeka v spoločnosti, nemajú svoj prameň v spoločnosti či v štáte, ale v samom človeku, v jeho dôstojnosti. Čiže v jeho *natura humana* v kontexte *dignitatis humanae*, pričom obe bázujú na transcendentnom *Imago Dei*, ktorý je primárnym prameňom dôstojnosti a práv každého ľudského subjektu. Čiže právo na výhradu vo svedomí prináleží človekovi preto, lebo je človekom stvoreným na obraz Boží, a týka sa jeho súkromného i verejného života, v ktorom sa prejavuje jeho náboženské, etické a svetonázorové presvedčenie.

Pre adekvátne pochopenie problematiky je nutné poukázať na to, že právo (primárne v morálnej a sekundárne v právnej rovine) na výhradu svedomia je realizáciou ochrany jeho osobnej náboženskej slobody a slobody svedomia v každej sfére ľudského života, teda v každej životnej situácii, pred fyzickým, morálnym či legislatívnym násilím. V oblasti zdravotnej starostlivosti táto náboženská sloboda a sloboda svedomia znamená, že každý človek má právo slobodne a zodpovedne rozhodovať a konať tak, aby jeho náboženské presvedčenie a jeho svedomie boli v súlade so slobodným a zodpovedným konaním ľudského subjektu. Čiže všetci ľudia musia byť chránení pred donucovaním zo strany jednotlivcov alebo spoločenských skupín a vôbec akejkolvek ľudskej moci tak, aby v náboženskej oblasti nik nebol nútený konať proti svojmu svedomiu a nikomu sa nebránilo konať v náležitých medziach podľa vlastného svedomia súkromne i verejne, individuálne alebo v spojení s inými²³.

Tu sa integrálne aktualizujú špecifické aspekty slobody svedomia ako fundamentálnej podmienky pre morálnu zodpovednosť ľudského subjektu za svoje deti. Realizuje sa tu sloboda svedomia ako prirodzené právo človeka, v ktorom sa súčasne uplatňuje náboženská sloboda daného ľudského subjektu – rodiča dieťaťa – implementujúceho osobnú slobodu svedomia a náboženskú slobodu v perspektíve zodpovednosti za dieťa. Ide tu nielen o perspektívu prirodzeného práva ľudskej osoby na jednu zo základných občianskych slobôd, čiže fundamentálnej slobody od vonkajšieho nátlaku štátnej moci²⁴ ale najmä dôstojnosť tejto ľudskej osoby, vyjadrenej v Bohom darovanej osobnej slobode svedomia v kontexte náboženskej slobody hľadať pravdu, a podľa nej slobodne a zodpovedne žiť v mravnej rovine.

Ak svedomie rodičov varuje pred vykonaním zlého skutku, čiže toho, do čoho rodičov legislatívne núti štát, a keďže je to, k čomu je rodič či lekár takýmto spôsobom nútený, pre neho eticky neprípustné (nesprávne), nevýhodné či dokonca život ohrozujúce²⁵, tak má človek (rodič zastupujúci svoje dieťa či lekár) prirodzené právo ale aj morálnu povinnosť

²³ Por. Druhý Vatikánsky koncil. *Dignitatis humanae* 2.

²⁴ Por. *Katechizmus Katolíckej Cirkvi* nr. 2108.

²⁵ Podľa oficiálnych štatistických údajov sa používanie multivalentných vakcín spolu so zvýšením počtu vakcinácií podieľa na radikálnom zvýšení úmrtnosti detí po vakcinácii. Por. G. S. Goldman – N. Z. Miller. *Relative trends in hospitalizations and mortality among infants by the number of Vaccine Adverse Event Reporting System (VAERS) , 1990 – 2010*. In: *Human Experimental Toxicology*. 31(10): 2012 s. 1012 – 1021.

odmietnuť takéto konanie, keďže sa žiada od človeka vykonať nemorálny čin. Zlo tohto skutku spočíva vo vzdialenej materiálnej spolupráci na hroznom zločine sériovo a intencionálne vykonaných desiatok vražd nenarodených detí s cieľom vyvinúť a vyprodukovať niektoré vakcíny²⁶. Zlo spočíva v nepriamom využití týchto vražd nenarodených detí (medicínsky intencionálne a cielene vykonaných potratov) ako prostriedku pre dosiahnutie deklarovaného dobrého cieľa (to ešte neznamená že v praxi je tento cieľ dobrý aj reálne). Zlo tohto skutku spočíva aj v negatívnych vedľajších účinkoch, ktoré boli vedecky zistené a teda sa predvídajú. Tu je jasný konflikt medzi právom a mravnosťou ako aj konflikt medzi slobodou človeka (lekára, pacienta, rodiča dieťaťa) a štátom, ktorý legislatívne zaväzuje k zdravotníckym úkonom, ktoré sú medicínsky ako aj morálne minimálne sporné.

Výhrada vo svedomí alebo sloboda svedomia²⁷ v takýchto prípadoch v praxi znamená, že človek (lekár, najmä rodič zastupujúci dieťa) má poslúchnuť hlas svojho svedomia napriek tomu, že od človeka spoločnosť či štát očakáva a legislatívne vyžaduje niečo iné. Konaním podľa svedomia môže a musí človek vždy, lebo to imanentne vyplýva z jeho postoja viery (vtedy ak sa jedná o veriaceho človeka) aj z jeho dôstojnosti – daru slobody, ktorý dostal od Boha. Zákony štátu majú byť v súlade s objektívnymi etickými princípmi aby bolo možné realizovať spravodlivé a správne vymedzenie vzájomných interpersonálnych vzťahov v spoločnosti – konkrétne medzi lekárom a rodičmi detí. Spoločnosť (štát) či nejaká väčšina v spoločnosti nemá právo nadiktovať alebo legislatívne nariadiť či prikázať vykonanie činu, ktorý svedomie lekára či pacienta s hrôzou a z vážnych náboženských, etických či zdravotných dôvodov odmieta²⁸.

Práve preto je nutné a spravodlivé aby bolo zákonom definované a uznané to, čo sa nazýva výhrada vo svedomí, lebo len takto možno rešpektovať osobu človeka (lekára a pacienta) čo následne prináša úžitok a dobro nielen pre nich ale aj pre samotný štát, pretože ak štát uznáva túto slobodu svedomia osoby človeka, recipročne bude aj človek (lekár či pacient) rešpektovať štát. Každý pracovník v zdravotníctve a každý človek má právo a povinnosť vyjadriť odpor (výhradu) svedomia voči nemorálnemu konaniu voči spolupráci na nemorálnom konaní²⁹, čím sa pravdivo realizuje sloboda a zodpovednosť ľudského subjektu.

3. Morálna rovina problému a teologickomorálne hodnotenie

²⁶ Por. Pápežská Akadémia Pro Vita. *Dichiarazione: Riflessioni morali circa i vaccini preparati a partire da cellule provenienti da feti umani abortiti*. Roma 2005

²⁷ Ktorá je zaručená aj Základnou zmluvou medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou (čl.7 zmluvy). Treba však mať na pamäti, že ak človek (lekár, pacient či rodič zastupujúci svoje dieťa) koná podľa svojho svedomia a tak rešpektuje svoje vlastné náboženské (i filozofické) presvedčenie, že tým poruší zákon či iný podzákonný predpis štátu, v ktorom žije, a že ho môže postihnúť penalizácia zo strany štátu. Je prirodzeným stavom každej spravodlivej spoločnosti, aby sa človek nedostával do takejto pozície, čiže aby legislatíva každého štátu bola v súlade s prirodzeným mravným zákonom.

²⁸ S týmito závažnými dôvodmi sa možno oboznámiť v dokumente adresovanom Národnému Katolíckemu Bioetickému Centru a Americkej Konferencii Katolíckych biskupov. Por. D. Vinedge. *Aborted Fetal Cell Line Vaccines and Catholic Family. A Moral and Historical Perspective*. (September 2003 – October 2005). <http://www.corgforlife.org/fetalvaccinetruth.htm>

²⁹ Por. A. Bartoszek. *Obrona klauzuli sumienia*. In: *Roczniki teologii moralnej. (Annales de théologie morale)*. Vol 2 (57) 2010 s. 125.

Je zrejmé, že veriaci ľudia (katolíckeho vyznania) nikdy nemôžu akceptovať vo svojom svedomí zabíjanie nenarodených (...) ani rešpektovať také právo, ktoré narušuje princíp spravodlivosti (...) pričom nemôžu v žiadnom stupni ospravedlňovať akékoľvek konanie namierené proti ľudskému životu³⁰, čo znamená, že sa majú zdržať akejkolvek formy spolupráce³¹ na konaní, ktoré je zo svojej podstaty zlom (*ex toto genere sue*). Diskusia o etickej dimenzii prebieha už dlhšiu dobu a na niektorých fórach sa síce ignoruje etická dimenzia problematiky ale to neznamená, že nejaký človek je oslobodený od požiadaviek prirodzeného mravného zákona. V katolíckej cirkvi jestvuje zhoda v tom, že etická dimenzia je podstatná, avšak dokumenty Magistéria riešia tento bioetický problém vo všeobecnej rovine a konkrétne vyjadrenia k problematike nie sú podľa všetkého sformulované na základe všetkých dostupných medicínskych faktov, čo viedlo k rozdielnym vyhláseniam biskupov vo svete.

Keďže spôsob akým sa niektoré vakcíny vyvíjajú a produkujú je jednoznačne nemorálny tak nemožno tento morálny problém použitia takýchto vakcín rodičmi považovať za morálne neutrálne a rodičia nemusia používať tieto vakcíny, lebo nemožno vykonať zlo aby z neho vzišlo dobro³². Tu je prítomný zarážajúci morálny paradox, prameniáci v aplikovanom mravnom proporcionalizme (konzekvencionalizme)³³, ktorého fundamentom je etický relativizmus, keď Bioetická subkomisia (súčasť Teologickej komisie) Konferencie biskupov Slovenska vo svojom stanovisku k danému problému vyhlásila, že „Na druhej strane, pokiaľ nie je k dispozícii očkovacia látka, ktorá by bola pripravená s použitím bunkovej alebo tkanivovej kultúry pripravenej eticky vhodným spôsobom, rodičia sú morálne oprávnení, ba povinní – vzhľadom na závažné dôvody ochrany života a zdravia svojho dieťaťa – dať svoje dieťa zaočkovať aj existujúcou očkovacou látkou.“³⁴, čo je v priamom rozpore s pápežským učením Magistéria.

Naproti tomu totiž stojí striktné a univerzálne učenie pápežského Magistéria³⁵, ktoré je vieroučne a mravoučne záväzné pre celú Cirkev a jej členov, ktoré jednoznačne a nekompromisne odmieta vykonanie potratu ako cieľa, ako aj ako prostriedku na dosiahnutie dobrého cieľa. Subkomisia pre bioetiku teda vyhlásila etický zlý skutok nepriamej materiálnej vzdialenej spolupráce na desiatkach potratov za morálnu povinnosť rodičov, čo je výnimočným teologickým a etickým postojom v rámci Katolíckej Cirkvi. To znamená: že nepriame využitie potratov na dobrý cieľ (inými slovami implicitné akceptovanie zla ako prostriedku na dosiahnutie deklarovaného medicínskeho dobra), využitie instrumentalizácie ľudského života potratených detí (vývoj a výroba vakcín pomocou tkanív potratených detí), popretie imperatívu prirodzeného mravného zákona – konať dobro a nekonať zlo, popretie slobody svedomia (ktorú cirkev bráni v učení Magistéria), sa vyhlásilo za akceptovateľné ba dokonca za morálnu povinnosť. Iným morálnym paradoxom je, že oba spomínané dokumenty *Dignitas personae* ako aj *Dichiarazione: Riflessioni morali circa i vaccini preparati a partire da cellule provenienti da feti umani abortiti*) dôrazne vyzývajú veriacich rodičov

³⁰ Por. J. Nagórny. *Wartość życia ludzkiego*. Lublin 2009 s.143.

³¹ Por. Pápežská Akadémia Pro Vita. *Dichiarazione: Riflessioni morali circa i vaccini preparati a partire da cellule provenienti da feti umani abortiti*. Roma 2005 časť: *Il principio della lecita cooperazione al male*, v ktorej sú schematicky vysvetlené etické zásady a rozlišovanie medzi základnými spôsobmi spolupráce na zle.

³² Por. R. Vasa. *Lives are saved, but some vaccine aren't morally neutral*. In: *Catholic Sentinel*. Vol. 19 February 2009.

³³ Tento metodologický postup teleologického morálneho hodnotenia ľudských skutkov odsúdil pápež Ján Pavol II v encyklike *Veritatis splendor*. Nr. 75 – 82.

³⁴ Por. *Stanovisko Subkomisie pre bioetiku Teologickej komisie Konferencie biskupov Slovenska k niektorým etickým aspektom povinného očkovania*. Nr. 4. (Štrbské Pleso 26. októbra 2013) <http://www.kbs.sk/obsah/sekcia/h/dokumenty-a-vyhlasenia/p/dokumenty-komisii-a-rad-konferencie-biskupov-slovenska/c/stanovisko-k-niektorym-etickým-aspektom-povinného-ockovania>.

³⁵ Por. Ján Pavol II. *Evangelium vitae*. 57 – 63.

k tomu, aby sa postavili na odpor takejto praxi v medicínskej starostlivosti o deti a na druhej strane, v dvoch vetách špekulatívne opatrne a podmieňujúcim spôsobom pripúšťajú dočasné použitie takýchto vakcín, „Of course, within this general picture there exist *differing degrees of responsibility*. Grave reasons may be morally proportionate to justify the use of such “biological material”. Thus, for example, danger to the health of children could permit parents to use a vaccine which was developed using cell lines of illicit origin, while keeping in mind that everyone has the duty to make known their disagreement and to ask that their healthcare system make other types of vaccines available“³⁶, či „Ma se questi fossero esposti a pericoli di salute notevoli, possono essere usati provvisoriamente anche i vaccini con problemi morali. La ragione morale è che il dovere di evitare la cooperazione materiale passiva non obbliga se c'è grave incomodo. In più, ci troviamo, in tale caso, una ragione proporzionata per accettare l'uso di questi vaccini in presenza del pericolo di favorire la diffusione dell'agente patologico, a causa dell'assenza di vaccinazione dei bambini.“³⁷, čo však z hľadiska logiky obsahuje v sebe vnútorný rozpor s inými časťami textu oboch dokumentov, najmä ak sa vezme v úvahu jasné odsúdenie nemorálneho spôsobu, akým sa vyvinuli a vyrobili spomínané vakcíny ako správne morálne hodnotenie spôsobu spolupráce rodičov či iných subjektov na zločine potratu.

Z perspektívy logiky je tu závažná morálna otázka: ako môže byť explicitné odsúdenie potratov v *Evangelium vitae* (vykonaných ako cieľ, ako prostriedok na dosiahnutie dobrého cieľa...³⁸) v súlade s podmieneným a dočasným pripustením aplikácie neetických vakcín rodičmi (čiže nepriamym využitím potratov) pre dobro iného (dieťaťa)? Ak teda človek nesúhlasí so zločinom intencionálnych a sériových a premyslene naplánovaných potratov, organizovane a logisticky zrealizovaných s cieľom vývoja a výroby niektorých vakcín, tak ako ich môže rodič využívať pre dobro iného subjektu (vlastného dieťaťa) bez toho, aby toto využitie vakcíny nebolo súčasne aj implicitnou akceptáciou toho, ako sa niektoré vakcíny vyrobili a vyprodukovali (intencionálne chcené desiatky potratov)? Odmietnutie takýchto vakcín je evidentne a nepochybne morálne správne a súčasne je aj ochranou života tých detí, ktoré sa zabíjajú dnes, z dôvodu vývoja nových vakcín (nové bunkové kultúry z dôvodu, že staré bunkové kultúry sa nedajú používať donekonečna). Treba však povedať, že alternatívne vakcíny jestvujú a tak odpadá jedna zo spomenutých podmienok podmieneného a dočasného použitia neetických vakcín. V stanovisku Subkomisie pre bioetiku Konferencie biskupov Slovenska úplne absentuje jasné a jednoznačné odsúdenie spôsobu vývoja, výroby ako aj používania neetických vakcín, ku ktorému jasne a dôrazne vyzývajú oba vatikánske dokumenty.

Celá problematika dostáva iný dôležitý mravný význam ak sa vezme v úvahu, že jestvujú etického alternatívy vakcín, a to už dlhšiu dobu a práve z dôvodu absencie morálneho apelu cirkvi a rodičov štát a celý zdravotnícky systém nie je vystavený morálnemu tlaku zo strany občanov, aby rezignoval z používania takýchto vakcín. Súčasne je potrebné spomenúť, že konzekventnosť a koherentnosť bezpodmienečného rešpektovania ľudského života z dôvodu bytostného postoj viery znamená nepodporovať súčasnú prax vývoja a výroby takýchto vakcín tým spôsobom, že ich rodičia odmietnu aplikovať svojim deťom z dôvodu ochrany nenarodených detí, ktoré sú zabíjané z dôvodu získania nových liníí bunkových kultúr pochádzajúcich z potratených ľudských plodov, ktoré sú vraj nevyhnutne potrebné na kultiváciu vírusov keďže v súčasnosti používané bunkové línie sa nedajú používať donekonečna. Odmietnutie aplikácie takýchto vakcín je morálne správne, ba povinné, z dôvodu vývoja a výroby nových vakcín, kde je prax zabíjania nenarodených detí

³⁶ Por. *Dignitas personae* nr.35:

³⁷ Por. *Dichiarazione: Riflessioni morali circa i vaccini preparati a partire da cellule provenienti da feti umani abortiti*.

³⁸ Por. *Evangelium vitae* 56 a 62.

fundamentom vývoja a výroby niektorých nových vakcín. Je to reálne riziko úržky Boha a Božieho biblického príkazu Nezabiješ!³⁹

V tomto prípade vedecký tím priznáva neúčinnosť očkovania proti mumpsu kde napriek vysokej zaočkovanosti vznikli epidémie tejto choroby. Por. A. E. Barskey - C. Schulte – J. B. Rosen et al. *Mumps Outbreak in Orthodox Jewish Communities in the United States*. In: *The New England Journal of Medicine* 2012; 367:1704-1713 November 1, 2012 DOI: 10.1056/NEJMoa1202865.

Rodičia totiž dostali svedomie ako konštitutívny dar v rámci svojej prirodzenosti a jeho náboženské presvedčenie sa prejavuje ako významný prameň, z ktorého vychádzajú všeobecne platné morálne normy, ktoré svedomie adekvátne a primerane normujú ale aj formujú jeho dozrievanie. Toto platí o to viac ak sa jedná o ľudský život a zdravie pacienta v pediatickej špecializácii zdravotníckej starostlivosti.

3. Vybrané medicínske dôvody pre uplatnenie výhrady vo svedomí

Niektoré vedecké štúdie poukazujú nielen na nespoľahlivosť a neúčinnosť⁴⁰ niektorých všeobecne rozšírených a plošne aplikovaných vakcín, ale dokonca poukazujú aj na závažné negatívne účinky⁴¹ týchto vakcín na ľudský život a zdravie, najmä detských pacientov (ktorí reálne ani pacientmi nie sú, lebo netrpia žiadnou chorobou, proti ktorej sú očkované) alebo dospelých pacientov, čo nemožno v žiadnom prípade ignorovať⁴². Treba poukázať aspoň na niektoré vedecky zistené závažné autoimunitné systémové poruchy, ktoré sú spôsobené neprirodzenou opakovanou stimuláciou imunity⁴³, čo možno reflektovať aj u detských pacientov súčasnej doby. Je nevyhnutné o týchto zisteniach viesť seriózný vedecký dialóg a výskum lebo je to vážny vedecký ako aj morálny problém, ktorý však iní autori spochybňujú najmä v medicínskej rovine a popierajú negatívne účinky jedovatých látok vo vakcínach na ľudský organizmus⁴⁴.

³⁹ Aj keď ide o nepriame využitie vraždy nenarodených detí. Už v knihe Genesis bola vyjadrená Božia vôľa ohľadne rešpektovania ľudského života a vražda nevinnej ľudskej bytosti bola odsúdená. Por. Gn4, 8-15; 9, 6. Jasné odsúdenie vraždy v dekalógu Ex 20,13 či zabitia na iných miestach Ex 21, 12 – 17, je evidentné.

⁴⁰ V tomto prípade vedecký tím priznáva neúčinnosť očkovania proti mumpsu kde napriek vysokej zaočkovanosti vznikli epidémie tejto choroby. Por. A. E. Barskey - C. Schulte – J. B. Rosen et al. *Mumps Outbreak in Orthodox Jewish Communities in the United States*. In: *The New England Journal of Medicine* 2012; 367:1704-1713 November 1, 2012 DOI: 10.1056/NEJMoa1202865.

⁴¹ Por. E. Miller – L. Stellitano – Ch. Verity et al. *Risk of narcolepsy in children and young people receiving AS03 adjuvanted pandemic A/H1N1 2009 influenza vaccine: retrospective analyse*. In: *British Medical Journal* 2012 (26.2) 346 doi: <http://dx.doi.org/10.1136/bmj.f794>, Khan Z et al. Slow CCL2-dependent translocation of biopersistent particles from muscle to brain. In: *BMC Med.* 2013 Apr 4;11:99. PMID:23557144, J. G. Dórea – R. C. Marques – C. Isejima. *Neurodevelopment of Amazonian Infants: Antenatal and Postnatal Exposure to Methyl- and Ethylmercury*. In: *Journal of Biomedicine and Biotechnology*. Vol. 2012 Article ID 132876, doi:10.1155/2012/132876. Zoznam negatívnych nežiadúcich zistených účinkov možno nájsť v príbalovom letáku každej vakcíny a mnohé z nich sú extrémne závažné.

⁴² Por. napr. G. Buchwald. *Impfen – Das Geschäft mit der Angst*. (?) 1994, T. O' Shea. *Vaccination is not Immunization*. (?) 2013, T. Obukhanich. *Vaccine Illusion*. (?) 2012, A. Moritz. *Vaccine-Nation. Poissoning the Population one shot at the Time*. Smashwords 2011.

⁴³ Por. K. Tsumiyama – Y. Miyazaki - S. Shiozawa. *Self-Organized Criticality Theory of Autoimmunity*. In: *PLoS ONE* 4 (12): 2009 e8382. doi:10.1371.

⁴⁴ Por. P. Offit – R. K. Jew. *Addressing Parents' Concerns: Do Vaccines Contain Harmful Preservatives, Adjuvants, Additives, or Residuals?* In: *Pediatrics* Vol. 112. 6: 2003 s.1394 – 1401. Je adekvátne poznamenať, tvrdenia v spomenutom článku nemožno nepovažovať za objektívne z dôvodu konfliktu záujmov autora, ako aj z dôvodu, že dané látky sú jednoznačne vedecky klasifikované ako jedovaté a škodlivé samotnými zdravotníckymi inštitúciami vo svete, a to na základe empirických dôkazov.

V oblasti medicíny a bioetiky sa začínajú viesť veľmi ostré ale niekedy predsa len otvorené odborné diskusie o morálnych dilemách⁴⁵, ktoré logicky vyplývajú z empirických faktov predložených mnohými vedcami širokej odbornej⁴⁶ ale i laickej verejnosti. Fundamentálnym východiskom týchto diskusií by mala byť úprimná otvorenosť každého účastníka voči objektívnej pravde, a cieľom týchto diskusií má byť prirodzene to, čo je podstatou a hlbokým zmyslom medicíny a lekára: *Salus aegrotis suprema lex esto*.

Paradoxom je, že vakcíny obsahujú také chemické zlúčeniny a prvky či zložky⁴⁷, ktoré nielenže sú zdraviu človeka a najmä dieťaťa objektívne škodlivé, niektoré z nich dokonca spôsobujú vážne ohrozenie psychosomatického zdravia človeka z krátkodobého ako aj dlhodobého hľadiska. Mnohé z týchto látok majú preukázateľne závažné negatívne neurologické účinky vo vývoji mozgu dieťaťa lebo obsahujú neurotoxické jedy spôsobujúce autizmus⁴⁸, ako aj karcinogénne účinky keďže obsahujú látky, ktoré spôsobujú rakovinu. Tieto vlastnosti adjuvantov a aditív vo vakcínach priznávajú aj oficiálne zdravotnícke inštitúcie štátov pričom sa súčasne vyhýbajú akejkolvek právnej aj morálnej zodpovednosti za negatívne účinky na zdravie detských pacientov. Čo môže eticky ospravedlniť aplikovanie týchto chemických zlúčenín, majúcich negatívne medicínske konzekvencie, do ľudského organizmu? Pre niektorých je odpoveď (v duchu klasického *contra factum non datur argumentum*) jasná, avšak nie pre každého, najmä nie pre tých, ktorým chýba odvaha hľadať pravdu.

Dôvodom uplatnenia výhrady vo svedomí je aj prítomnosť látok, ktoré vplyvajú nielen na biologickú funkcionálnosť ľudského organizmu ale niekedy selektívne aj na niektoré z jeho základných biologických funkcií. Prítomnosť látok vo vakcínach, ktoré znižujú schopnosť človeka odovzdať život nasledujúcim generáciám⁴⁹, čiže priame spôsobenie neplodnosti (či už parciálnej alebo totálnej, dočasnej alebo trvalej) sa nedá poprieť. Nesmie sa zatajovať to, čo priamo alebo nepriamo môžu spôsobovať vakcíny ak ide o negatívne konzekvencie pre pacientovo zdravie v budúcnosti, či negatívne účinky na niektoré zo základných biologických funkcií ľudského organizmu, ktorým je reprodukcia⁵⁰. Takáto medicínska konzekvencia je

⁴⁵ Por. N. Scolding. *Cooperation problems in science: use of embryonic/fetal material*. In: *Cooperation, Complicity & Conscience. Problems in healthcare, science, law and public policy*. Ed. H. Watt. London 2005 s. 105 – 117. Autor poukazuje na nátlak voči vedcom v tejto oblasti. (s. 107 – 108). Na druhej strane niektorí autori v duchu etického proporcionalizmu a relativizmu vidia niektoré vakcíny ako prospešné. P. Refolo – I. Carrasco de Paula – A.G. Spagnolo. *Analisi etica un proceso di HTA del vaccino pneumococcico 13-valente coniugato (Prevenar 13) per l'impiego in pazienti in età pediatrica*. In: *Italian Journal of Public Health* Vol 7, Nr. 2 Suppl. 1. 2010 s. 61 – 67. Uvedená vakcína bola ocenená Galien Foundation ako najlepší liek v roku 2011.

⁴⁶ Por. napr. M. Hirte. *Očkování – pro a proti*. Brno 2010.

⁴⁷ V *Centers for Disease Control and Prevention* je možné v dokumente *Vaccine Excipient & Media Summary Excipients Included in U.S. Vaccines, by Vaccine*, vidieť pomerne dlhý zoznam látok, ktoré vakcíny obsahujú. Por. <http://www.cdc.gov/vaccines/pubs/pinkbook/downloads/appendices/B/excipient-table-2.pdf>. O závažných negatívnych účinkoch sa môže každý človek informovať nielen z príbalových letákov výrobcov vakcín, kde ale nie sú uvedené všetky vedecky zistené kontraindikácie. Preto možno odporučiť vedeckú a odbornú literatúru a vedecké štúdie, uverejnené najmä v renomovaných špecializovaných časopisoch v oblasti biomedicíny. Por. JD. Grabenstein. *ImmunoFacts: Vaccines and Immunologic Drugs* – 2012 (37th revision). St Louis MO: Wolters Kluwer Health 2011.

⁴⁸ Por. J. K. Kern – D. A. Geier – T. Audhya et al. *Evidence of parallels between mercury intoxication and brain pathology in autism*. In: *Acta Neurologiae Experimentalis* 72: 2012 s.113 – 153, Z.L. Sulkowski – T. Chen – S. Midha et al. *Maternal Thimerosal Exposure Results in Aberrant Cerebellar Oxidative Stress, Thyroid Hormone Metabolism, and Motor Behavior in Rats; Sex – and Strain-Dependent Effects*. In: *Cerebellum* 12:2012 Issue 2, s.575.

⁴⁹ Ide o chemické zlúčeniny ako Oktoxinol 10, skvalén či Polysorbát 80. V tejto súvislosti nemožno ignorovať skutočnosť, že neplodnosť, ktorá bola donedávna veľmi zriedkavým javom (diagnózou), sa za posledných päť decénií stala jedným z vážnych medicínskych problémov dnešnej doby.

⁵⁰ Por. J. Menczer et al. *Possible role of mumps virus in the etiology of ovarian cancer*. In: *Cancer* 43: 1979, s. 1375 - 1379. Y. Chen et al. *Risk Factors for Epithelial Ovarian Cancer in Beijing, China*. In: *International Journal of Epidemiology*

z etického hľadiska neprijateľná a vakcinačný program sa takto stáva súčasťou sociálnoinžinierskeho programu regulácie demografického vývoja populácie bez vedomia pacientov, čiže bez získania slobodného informovaného súhlasu. Z etického zorného uhla je takýto zákrok neprijateľný, lebo nejde o situáciu, kde by sa takéto konanie dalo eticky ospravedlniť, ako je tomu v prípade priamej bezprostrednej a neodkladnej záchrane ľudského života, ktorý považovaný za dobro nezmerateľnej hodnoty.

Eticky sporným momentom sú tie vakcíny, v ktorých sú prítomné genetické modifikácie (rekombinácia) ľudskej alebo nie ľudskej DNA, ktoré sa skrze vakcináciu dostávajú do organizmu detského pacienta, a to dokonca bez získania informovaného súhlasu jeho rodičov. Každý človek má neobmedziteľné prirodzené právo na zachovanie integrity svojho organizmu, čiže aj pred takými ingerenciami, ktoré môžu spôsobiť genetickú interakciu medzi jeho vlastnou DNA a DNA xenogenetického pôvodu. Mnohé z geneticky modifikovaných substancií, ktoré sa dostávajú do ľudského organizmu cez umelý a neprirodzený proces vakcinácie, by sa za normálnych okolností do ľudského organizmu nikdy nedostali z dôvodu jeho somatickej konštitúcie, ktorá ho dostatočne chráni pred takýmto nebezpečenstvom. V každej fáze ľudského života (embryonálnej či inej prenatalnej ako aj postnatalnej) nemôže byť človek predmetom experimentov neuniknuteľne smerujúcich k jeho zničeniu, cez neodvratiteľné poškodenia, (...) pričom genetické dedičstvo je pokladom prináležiacim konkrétnej bytosti, ktorá má právo na život a plný rozvoj (...) ⁵¹, čo implicitne poukazuje na nemorálnosť praktík farmaceutických koncernov pri vývoji vakcín. Súčasne to poukazuje na nemorálnosť legislatívneho nátlaku štátu v oblasti pediatrickej zdravotnej starostlivosti, kde sa nerešpektuje integrita pacienta ako aj právo pacienta na to aby sa neškodilo jeho zdraviu.

Tieto skutočnosti vzbudzujú odôvodnenú pochybnosť o etickej kvalite takého konania, ktoré je navyše nanútené zo strany štátu, čím sa porušuje jedna z najzákladnejších noriem v oblasti zdravotníctva, ktorou je slobodný a dobrovoľný informovaný súhlas ako aj odmietnutie takéhoto konania na základe náboženského presvedčenia skrze uplatnenie výhrady vo svedomí či náboženskej slobody. Tento etický problém požívania geneticky modifikovanej (rekombinácia) DNA je o to vážnejší, že vedci nevedia ani len predvídať prípadné negatívne medicínske konzekvencie pre ľudský organizmus a pre život človeka a tu je dôležitý argument opatrnosti. Toto je neodôvodnené zasahovanie do biologickej dimenzie ľudskej prirodzenosti, najmä ak sa jedná o nepreskúmané riziká z dlhodobého hľadiska. Jedná sa o vzájomnú interakciu látok obsiahnutých vo vakcíne s proteínmi a s DNA očkovanej osoby, kde jestvuje riziko zakomponovania geneticky modifikovaných nukleových kyselín do genómu človeka na bunkovej úrovni. Preto intervencie, ktoré nemajú liečebný charakter (...), deformujúce genetický kód jednotlivca i ľudského druhu, odporujú osobnej dôstojnosti ľudskej bytosti, jej integrite i identite a preto nemôžu byť v žiadnym spôsobom ospravedlniteľné eventuálnymi dobrými účinkami pre budúce pokolenia ⁵².

21:1992 Issue 1s. 23 – 29. D. W. Crammer et al. *Mumps and ovarian cancer: modern interpretation of an historic association*. In: *Cancer Causes Control*. 21: 2010 Nr.8. s. 1193 – 1201. Z toho by sa logicky dalo odvodiť vyššie riziko vzniku rakoviny vaječníkov ak túto chorobu neprekoná človek v detstve vďaka vakcinácii, ak ona má takýto efekt. Výsledný efekt môže byť neplodnosť danej ženy, a teda, ak má mumps takýto efekt, že prekonanie tejto choroby v detstve vytvára imunitu vzniku inej choroby v dospelosti, kde závažnosť je omnoho vyššia, je otázkou, čo je cieľom takejto vakcinácie?

⁵¹ Por. Ján Pavol II. *Al gruppo di lavoro sul genoma umano promosso dalla Pontificia Accademia delle Scienze* (Sabat, 20. Novembre 1993) nr.7.

⁵² Por. Pontifical Council for Health Care Workers. *Charter for Health Care Workers*. nr. 13.

Podobne je etický problém deklarovanej prítomnosti nanotechnologických zložiek v niektorých vakcínach, o ktorej začínajú opatrne a zriedkavo informovať niektoré subjekty⁵³, pričom nemožno ignorovať potenciálne zdravotné riziká na ľudské zdravie a život. Faktom je, že do dnešnej doby neexistuje žiadna (od výrobcov vakcín nezávislá) vedecká štúdia, dvojitém spôsobom zaslepená placebo⁵⁴, ktorá by empiricky dokázala účinnosť vakcinácie ako aj jej bezpečnosť či neprítomnosť negatívneho dopadu na zdravie (najmä) detských pacientov. Farmaceutická lobby je realitou i vo vzťahu k politikom a zákonodarcom, čo spolu s ostatnými skutočnosťami (okolnosťami) vzbudzuje v človeku, poznávajúcemu realitu života, odôvodnené a oprávnené pochybnosti o dobrom úmysle týchto subjektov voči (detskému) pacientovi⁵⁵.

Jedným z dôvodov pre uplatnenie výhrady vo svedomí je reálny synergický efekt absolvovania celého vakcinačného programu na ľudský život dieťaťa a jeho zdravie. Bol alebo je tento efekt skúmaný z dlhodobého hľadiska jeho účinkov na ľudský život dieťaťa? Ak tento synergický efekt nie je doposiaľ vedecky známy, tak nie je možné tvrdiť, že vakcíny sú bezpečné alebo dokonca prospešné pre ľudské zdravie. Tento fakt, je sám o sebe dôvodom pochybovať o skutočnom čiže reálnom synergickom efekte vakcinácie ako aj dôvodom pre uplatnenie.

Záver

Keďže človek z hľadiska etiky nesmie konať ak sa jeho svedomie nachádza v pochybnostiach, tak môže vyjadriť slobodný a informovaný súhlas s vakcináciou až po odstránení pochybností vo svojom svedomí. Ako sa však môže človek slobodne a zodpovedne rozhodnúť vo svojom svedomí ohľadom absolvovania vakcinačného programu (ktorý je v niektorých štátoch dokonca povinný), ak sa vedecky nevie, aký je synergický efekt absolvovania celého vakcinačného programu nielen z hľadiska deklarovaných cieľov ale aj z hľadiska negatívnych vedľajších účinkov, o ktorých sa vyhlasuje, že sú nechcené ale proporcionálne akceptovateľné?

Čoraz viac vedcov a špecialistov ale i laikov vníma vakcináciu ako etický a medicínsky problém pričom začína na tento jav nazerať pod zorným uhlom kritického uvažovania a skúmania medicínskych faktov. To všetko v kontexte slobodného a zodpovedného postoja k vlastnému zdraviu či k zdraviu detskej populácie. Je istým paradoxom, že etické úvahy o vakcinačných programoch sú menej viditeľné ako právna a politická rovina problematiky či rovina finančných záujmov, avšak tieto etické úvahy budú mať v budúcnosti väčší význam ako dnes⁵⁶, pričom etické závery o problematike musia rešpektovať objektívne etické kritériá.

⁵³ École Polytechnique Federale de Lausanne je jedným z mála špecializovaných pracovísk, ktoré informovalo o vyvinutí a prítomnosti nanočastíc, ktoré efektívnejším spôsobom transferujú vakcinačnú látku na želané miesto aplikácie, pričom poukázali na potenciálne riziká napadnutia zdravých buniek a úmrtí, ktoré sa už vyskytli. Por. S. T Reddy - A. van der Vlies - E. Simeoni et. al. *Exploiting lymphatic transport and complement activation in nanoparticle vaccines*. In: *Nature Biotechnology* 25: 2007 s. 1159 – 1164. O negatívnych účinkoch nanočastíc mimo vakcinačného programu sa realizoval výskum, ktorý potvrdil negatívne dopady na zdravie človeka. Y. Song - X. Li - X. Du. *Exposure to nanoparticles is related to pleural effusion, pulmonary fibrosis and granuloma*. In: *European Respiratory Journal* 34:2009 s. 559 – 567.

⁵⁴ Toto zistenie autora má individuálny charakter, keďže sa nepodarilo vo vedeckých a odborných časopisoch nájsť ani jednu vedeckú štúdiu (*Double blind placebo clinical studies*) ktorá by spĺňala spomenuté vedecké kritériá. Teda nemožno vylúčiť teoretickú možnosť jej existencie, čo však autor považuje za nepravdepodobné.

⁵⁵ Por. S.D. Wells. *25 Amazing (and disturbing) Facts about the hidden History of Medicine*. Truth Publishing. 2012. Závažnosť posolstva tohto autora je evidentná, avšak je potrebné kritické skúmanie tvrdení autora vo vedeckej rovine, aby sa predišlo chybným záverom v praxi.

⁵⁶ Por. J. Schwartz . A.L. Caplan. *Ethics of vaccination programs*. In: *Current Opinion in Virology*. 1:2011 s. 1 – 5.

Tu sa javí potreba mobilizácie a zjednotenia katolíckych pracovníkov v zdravotníctve s cieľom prehĺbiť ich pravdivé vzdelanie nielen v medicínskej rovine ale aj vo sfére bioetiky, lebo ak biomedicínske vedy neslúžia človekovi tak sú bez duše a neľudské⁵⁷. Vo svetle týchto faktov sa javí potreba teologickomorálnej analýzy a diskusie ako urgentná, lebo ľudský život je nedotknuteľný a je posvätným darom Stvoriteľa, ktorý nemožno inštrumentalizovať, zneužívať a terminovať ani z dôvodu dosiahnutia dobra pre iného človeka – dieťaťa.

⁵⁷ Por. Benedikt XVI. Speech To the Participants in the 25th International Congress of Catholic Pharmacists (October 29, 2007).